

Idén márciusban ünnepli 20. születésnapját az Erdély Művészetéért Alapítvány. Az alapítvány 1991-ben nyitotta meg Budapesten a Vármegye Galériát, megteremtve ezzel az erdélyi művészek tematikus kiállítóhelyét a Belvárosban.

Az alapítvány céljairól, az elmúlt 20 év örömeiről, nehézségeiről Kulcsár Edittel, a Vármegye Galéria vezetőjével beszélgettünk.

- 1988-ban nem volt veszélytelen egy olyan alapítványt létrehozni, melynek nevében benne foglaltatik az a szó, hogy Erdély?

- A Bethlen Alapítványt követően mi voltunk a második magánalapítvány Magyarországon. A bejegyzés végett a Művelődésügyi Minisztériumba jártunk egyeztetni. Ott dolgozott egy szimpatikus jogásznő, aki pártolta ügyünket. Utoljára csatoltuk be a kurátorok listáját. A dokumentumra nézve ezt mondta a hölgy: "Pedig olyan ártatlannak látszottak." Csurka István, Domokos Pál Péter, Hajdú Demeter Dénes, Demeter Ervin és Kulcsár Edit voltak a kuratórium tagjai. Az MDF alakulásának időszakában vagyunk, s a fent említettek a minisztériumnál persona non grata-k voltak, mert a magyar nemzet és kultúra ügyét felvállalták.

- Milyen céllal alakult meg az Erdély Művészetéért Alapítvány?

- Azt akartuk, hogy az Erdélyben élő és alkotó művészeket bekapcsoljuk a magyar kulturális életbe. Feladatunknak éreztük a XX. századi kiemelkedő erdélyi alkotók megismertetését a közönséggel. Egy kiállítási anyagot átcsempészni a határon vagy kiviteli engedélyt szerezni szinte lehetetlen volt. Ezért az első kiállításunkat rendhagyó módon rendeztük meg 1988. március 30-án, az akkori Tavaszi Fesztivál idejében alternatív kultúr-eseményként. A kiállításra Páll Lajos Magyarországon található festményeit gyűjtöttük össze magánemberektől.

- Akkor még nem működött a Vármegye Galéria. Ki adott otthont a kiállításnak?

- Abban az időben Pozsgay Imre volt a Hazafias Népfront elnöke. Ennek az intézménynek volt a Kodály köröndön egy gyönyörű helyisége, ott rendezte meg kiállításunkat a Nemzeti Galéria művészettörténésze, Csernitzky Mária.

- Vidéken is befogadták önöket?

- Az első években egyáltalán nem volt állandó helyiségünk, ezért pl. a Széchényi Könyvtárban is sok kiállítást tartottunk. A Szülőföldem, Erdély pályázatot is ott sikerült megrendezni. Emellett sok vidéki kultúrközpont és kultúrház nyitott volt felénk. Ma viszont nincs olyan állami intézmény, mely felvállalná az Erdélyben alkotó művészek bemutatását. Tehát a magyar művészet helyzete sokkal rosszabb, mint megalakulásunk idejében.

- "Csak" finansiális okok miatt?

- Főleg, de a lelki fáradtságot az anyaországi művészek is látom. Az erdélyi művészek viszont, a gyönyörű természeti környezetben, távolabb a multikulturális hatástól, még képesek a magyar gyökerekhez visszanyúlva alkotni.

- Csak festőket mutatnak be?

- Nem, hagyományos erdélyi fa- és linómetszőket is. Gy. Szabó Béla fametsző művész 1992-es kiállítása után egy pályázaton bemutattuk a kortárs fametszést, hiszen egy egyedülálló európai műfajról van szó. Ugyanígy foglalkoztunk a textilművészekkel és bemutattuk a korondi székely fazekasságot is. Az Erdély Művészetéért Alapítvány 1989. május 11-én mutatta be az Országos Széchényi Könyvtárban - megalapítva az OSzK "Vitrinlátatát" - a székely népművészet e sajátos, jellemző műfaját, a korondi fazekasságot. A kiállításon bemutatott kerámiák a Páll család keze munkáját dicsérik.

- Erdélyi művészeken kívül más, határon kívüli alkotókat is felkarolnak?

- Mivel még mindig nincs állami elkötelezettség a külhoni magyar művészet iránt, nem finanszírozzák hazai bemutatkozásukat, ezért nagyképűség nélkül állíthatom, hogy mára a

Kárpát-medencében élő magyar művészek otthona vagyunk. Az idén szervezünk egy olyan kerámia kiállítást, ahol délvidéki, felvidéki és kárpátaljai művészek is bemutatkoznak. Sajnos, a mi lehetőségeinket még az erdélyi művészet bemutatása is meghaladja, hiszen Erdélyből több száz művész vár kiállításra. Vannak olyan feladatok, melyeket nem nekünk kellene elvégezni. Zsögödi Nagy Imre székely festőművész kiállításával nyitottuk meg a Vármegye Galériát, az alkotó 100. születésnapjára. Ezt normális kultúrpolitikai környezetben a Magyar Nemzeti Galériában kellett volna megrendezni.

- Szerencse, hogy létezik egy olyan magánalapítvány, amely felvállalja az Erdélyben élő és alkotó művészek bemutatását. Ez nem a mindenkor magyar kormány feladata lenne?
- A Művészetek Palotáját pedig - többek közt - erre a célra építették az Orbán-kormány idején. Megvolt a helye egy ilyen kiállítóteremnek, csak később másra használták. Most is van pénz és energia a művészeti kapcsolatok finanszírozására, de érdekes módon ebben nálunk a romániai román művészeket preferálják, ahelyett, hogy nemzettársainkat segítenék.
- 1991-ben hogyan sikerült önálló kiállító helyhez jutniuk?
- Volt egy pinceprogramja a Fővárosi Tanácsnak; az üresen álló pincehelyiségeket megpróbálták valamilyen kulturális célra átadni különböző szervezeteknek. Így jutottunk hozzá a Vármegye utcában olyan pincehelyiséghez, melynek természetes világítása is van.
- Régebben Erdélyben, amíg be nem tiltották, működött a Korunk Galéria. Lehet-e beszélni valamilyen folyamatosságról?
- A közelmúltban elhunyt író, Beke György egy írásában tevékenységünket a Korunk Galéria szerves folytatásának tartja. Szerencsére a Korunk újra működik Kolozsvárott.
- A legelső rendezvényük Páll Lajos kiállításának megnyitója volt, ahol beszédet mondott Csurka István. Erdélyi közéleti személyiségek is mondtak már megnyitóbeszédet?
- Természetesen. Így Kántor Lajos, Kányádi Sándor és Sütő András. Tőkés László püspök pedig két megnyitót is tartott. Az egyiket abból az alkalomból, hogy újjáélesztették a nagybányai művésztelepet.
- Gondolom, egy galéria működtetése nem filléres dolog. Honnan sikerült támogatókat találni?
- Magánemberektől 500, 1000 forintok érkeznek. A Mol két éve kihátrált a finanszírozásból. A pályázati lehetőségek pedig a közelmúltban szinte teljesen megszűntek. Megmaradt a Szülőföldprogram. Szerintem mi, az alapítvány és a galéria vagyunk a Szülőföldprogram. A művészek a szülőföldjükön élnek, s a nemzet fővárosában pedig kiállításuk van. Sajnos a programtól még egy fillér működési támogatást sem sikerült nyernünk. Egy számítógépet nyertünk felhalmozási támogatásból, az NKA-tól 2007-ben összesen kétszázezer forint támogatást kaptunk.
- Az alapítvány és a galéria lehetőségeit maximálisan kihasználja, működik a Vármegye Szalon, s egymást követik a kiállítások. Említsünk meg néhányat az utóbbiak közül.
- Január végéig volt látható Nagy János felvidéki, Szervátiusz Jenő-díjas szobrászművész kiállítása, ami egy kuriózum volt Budapest belvárosában. Január 30-án Petkes József tasnádi születésű festő kiállítását - a művész 80. születésnapjára - nyitottuk meg. Az ünnepi program pedig a Budapesti Tavasz Fesztivál keretében Páll Lajos festőművész kiállításával kezdődik. Ez a galéria jubileumi kiállítása. Ezt követően, májusban elkezdjük az Erdélyi Csillagok sorozatot, melynek keretén belül vidékre és Erdélybe is át fogunk vinni anyagokat. A szalon pedig kulturális rendezvényeknek, író-olvasó találkozásoknak, könyvbemutatóknak ad helyet.
- Említette a finanszírozási problémákat. Mi adja a hitet a munkájukhoz?
- Az, hogy mi magyarok vagyunk többségben a Kárpát-medencében. Ahhoz, hogy megmaradjunk, feltétlenül szükségünk van a kultúra terjesztéséhez. Csak a kultúrából, a

műveltségből és a hagyományokból tud erőt meríteni a nemzet.